

علم أصول الفقه

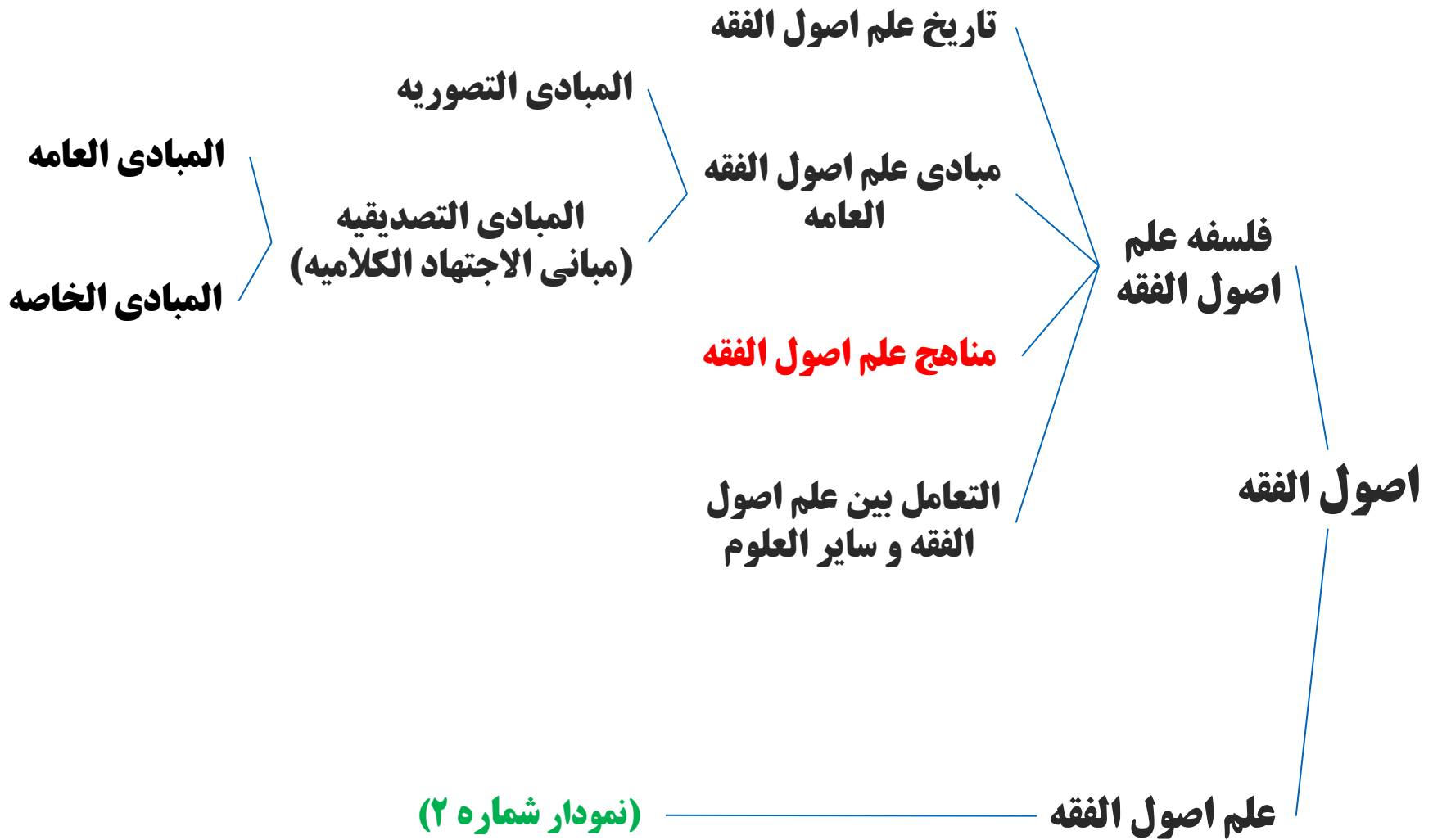
١٥-١٠-٩٢ حجية الظن في نفسه ٣٣

دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

• مجلس يوم الجمعة التاسع من ربيع الأول سنة سبع و خمسين و
أربعمائة

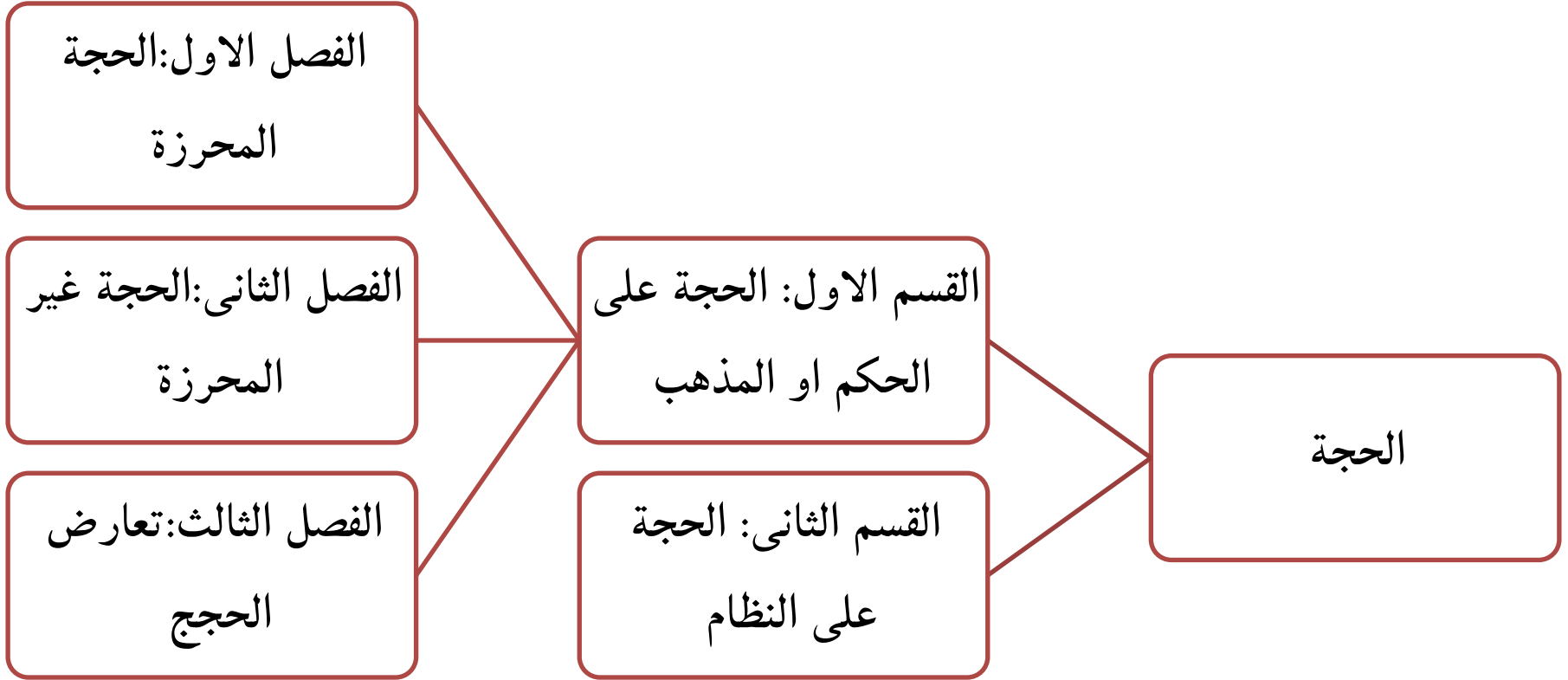
• ١١٩٨ - ٣ - قال: و قال أمير المؤمنين (عليه السلام): مَنْ أَصْبَحَ وَ
الْآخِرَةَ هَمُّهُ، اسْتَغْنَى بِغَيْرِ مَالٍ، وَ اسْتَأْنَسَ بِغَيْرِ أَهْلِ، وَ عَزَّ بِغَيْرِ عَشِيرَةٍ.

(نمودار شماره ۱)

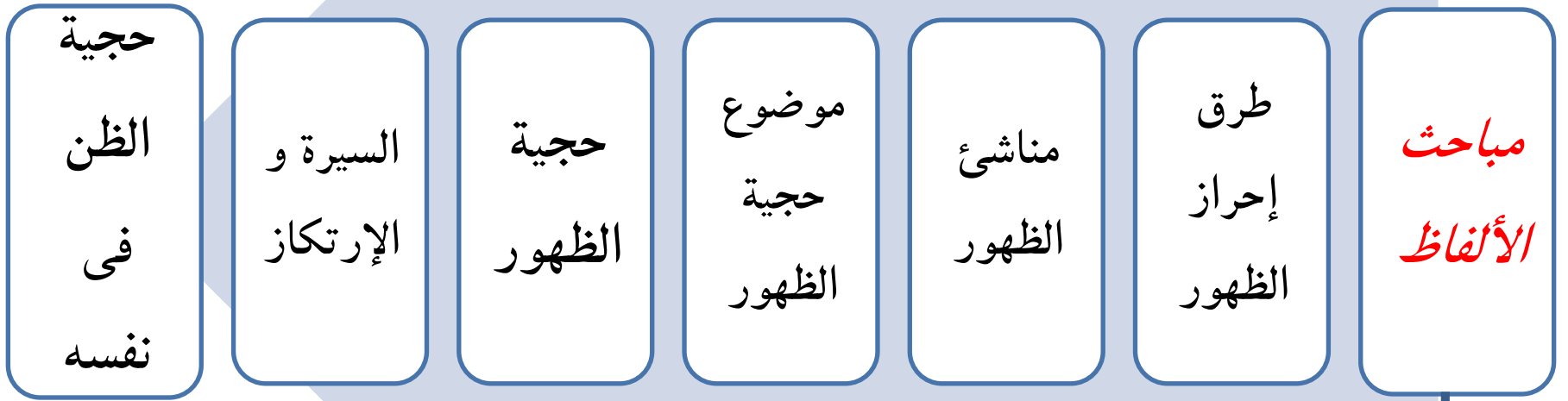

(نمودار شماره ۲)

علم أصول الفقه

ترتيب اصول متعارف

(الظهورات التي
يبحث عنها في
علم الأصول)

حجية الظن في نفسه

التعبد بالظن الذي لم يدل دليل على التعبد به محرم بالأدلة الأربعة.

قُلْ أَللَّهُ أَزِنَ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ

قرآن

رجل قضى بالحق و هو لا يعلم

سنت

عدم الجواز بديهي عند العوام فضلا عن العلماء

اجماع

تقبیح العقلاء من يتكلف من قبل مولاه بما لا يعلم بوروده عن المولى

عقل

ادلة شيخ برای حرمت عمل به ظن

حجية الظن في نفسه

تمسك به ظهور آیه و روایت قبل از اثبات حجیت ظهور
و خبر واحد

تمسك به روایت ضعیف

مصادره به مطلوب در تمسك به ظهور آیه و روایت

قیاس افتا به قضاوت

تمسك به اجماع منقول

خلط بین حکم عقل و عقلا

اشکالات
ادله شیخ
انصاری

حجية الظن في نفسه

١- وجوب دفع ضرر مظنون

٢- قبح ترجيح مرجوح

٣- تبعيض در احتياط

٤- انسداد

٥- حق الطاعة

ادله حجيت
ظن في نفسه

دلیل پنجم: حق الطاعة

- دلیل پنجم: حق الطاعة
- این دلیل در اینجا اصلاً مطرح نشده است؛ ولی به اینجا مربوط می شود.
- شهید صدر - رضوان الله تعالى عليه - آن را در بحث قبح عقاب بلا بیان یا همان براءة عقلی مطرح کرده است.
- وی بر خلاف اصولی های دیگر به قبح عقاب بلا بیان معتقد نیست. و به - «حق الطاعة» اعتقاد دارد.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- معنای ابتدائی حق الطاعة این است که هر جا احتمال حکم شرعی بدهیم، حتی اگر شک یا وهم باشد، باید ملتزم به آن حکم باشیم.
- اگر کسی این مبنا را بپذیرد، چیزی فراتر از عمل به ظن یعنی لزوم عمل به مطلق احتمال را خواهد پذیرفت؛ یعنی همین که یقین به عدم حکم نداریم، باید نسبت به حکم ملتزم باشیم.
- درست عکس آن براءت عقلی که می‌گویید: مادامی که یقین به حکم ندارید، هیچ التزامی نسبت به حکم لازم نیست.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- مقایسه حق الطاعة با براءت عقلی
- این دو نظریه در جایی که یقین به حکم وجود داشته باشد، با هم هیچ اختلافی ندارند و هر دو قبول دارند که یقین به حکم منجز آن است و یقین به عدم حکم رافع تنجز است. در غیر موارد یقین براءت عقلی می گوید ظن به حکم منجز نیست و حق الطاعة می گوید وهم به حکم هم منجز است چه رسد به شک یا ظن.

دلیل پنجم: حق الطاعة

- تاریخچه براءت عقلی
- ایشان می گوید که اصولی هایی گذشته به براءت عقلی اعتقاد نداشتند، بلکه از دوران وحید بهبهانی - رضوان الله تعالی علیه - به بعد این نظریه به این شکل با عنوان «قبیح عقاب بلا بیان» مطرح شد.
- قبل از ایشان اصلاً به این شکل نبود و محل اختلاف بود. قبل از صدوق - رضوان الله تعالی علیه - اصلاً نشانی از بحث براءت عقلی در آثار فقها و اصولی ها نمی بینیم.